

NYILAS ATTILA

A semmi túlpartján

Jasper Gyula emlékére

Úgy látszik, nekem mindenből több volt vagy van. Apából például legkevesebb kettő: a vér szerinti apám, s aztán az, aki örökbe fogadott és fölnevelt. Vagy keresztapából: vallási értelemben egyik velemkorú barátom lett a keresztapám, mikor tizennyolc évesen megkeresztelkedtem, az igazi azonban, tulajdonképpen úgynevezett névadó szülőm, születésem napjától halála napjáig biztos támaszom Jasper Gyula volt. Sőt meg kell, hogy mondjam, apáim sorába is beletartozik ő. Úgy alakult, hogy nekik keresztmamámmal nem lett saját gyerekük, talán ezért is tudtak annyit törődni velem, mint más sokszor a gyerekével sem. Szerető otthonuk mindig nyitva állt előttem. Egyik legkorábbi emlékképem az, hogy náluk vagyok kisgyerekként. Miután szüleimmel Kelenföldre költöztünk, egy idő múlva ők is itt vettek lakást, és biztos vagyok benne, választásukban az is közrejátszott, hogy a közelünkben legyenek. Keresztapámhoz bármi bajomban fordulhattam, segített jó szóval, ha hagytam, tanáccsal, s ha nem, akkor is meghallgatott türelemmel. Megvendégelték, kiegészítették zsebpénzemet és ruhatáramat. Keresztapámtól kaptam a legjobb csizmám, bőrtáskám és bőrdzsekim. Ő kerített orvost mandulaműtétemhez, ő vitt el életem talán legjobb hangversenyére, melyen Bernstein a *Zenét* vezényelte Bartóktól. Náluk

vettem föl a *Wish You Were Here* című Pink Floyd-lemezt, tőlük kaptam legkedvesebb mesekönyveim. Keresztapámtól hallottam először Fernando Pessoa-ról, és mély nyomot hagytak bennem a Szentírásról folytatott kamaszkori beszélgetéseink. Részben nekik köszönhetem, hogy a költői pályát választottam, s ők vittek autóval a templomhoz esküvőm napján. Tudom, nagyon szerette volna megérni leányom, „keresztunokájuk” születését, de ez – nem egészen két hónap híján – nem adatott meg nekünk. Halála előtt egy héttel láttam utoljára, már nem volt teljesen magánál. Próbáltam rávenni, hogy lássa el kézjegyével friss kötetét, de nem tudott már írni, s félre is értette, mit szeretnék, azt mondta, megpróbálnak segíteni; utolsó hozzám intézett szavait ugyanaz a szeretet hatotta át, mellyel mindvégig viseltetett irányomban.

Ki volt Jasper Gyula azon kívül, hogy a keresztapám? Nincs itt elegendő terem arra, hogy életéről részletesen beszámoljak. Pearl Harbor napján született, 1941. december 7-én, Pápán, s egy napon hunyt el II. János Pál pápával, 2005. április 2-án, Budapesten. Részben szép, részben viszontagságos gyermek-kora volt, az intézetet is megjárta. Az 1956-os forradalom már Budapesten érte mint ipari tanulót. Csatlakozott egy fegyveres csoporthoz, minek következtében

16. életévét börtönben töltötte be. Kiskorúként egy évre ítélték, amiből 8 hónapot le is töltött, de priusza egész sorsára rányomta bélyegét. Miután kitanulta a lakatos szakmát s leérettségizett esti tagozaton, nemcsak főiskolai felvételijén volt előre kihúzva a neve a jelentkezők listáján, de munkahelyről is bocsátották el pártfunkcionárius utasítására. Nekem nagyon helyesen nem beszéltek erről, féltő, hogy kikotyogtam volna alkalmatlan helyzetben, csak 1989 táján értesültem 56-os múltjáról, melyet azután is igen szerényen kezelte, s a társadalmi megbékélés elkötelezett híve volt – én pedig így még büszkébb rá. A nehézségek ellenére valahogy mégis megvetette lábát az életben. Sok munkahelyen megfordult, fizikai munkát is végzett, egyik ujjának felső percét egy csille vágta le, a legtöbb időt azonban a reklámszakmában töltötte. Volt az a reklámfilm, hogy a régi szekrény nem fér be az új lakásba – azt például, úgy tudom, ő rendezte, bár nem a saját neve alatt, arra nem volt módja. Jó kedélyétől semmi sem tudta megfosztani, vagy csak ideig-óráig. Szívesen emlékezett vissza lengyelországi útjára, ahol mint magyart és mint ötvenhatost nagy szeretettel fogadták, kicsit kárpótolták sérelmeiért. Társasági ember volt sok barátal, akik számíthattak rá. Nagyon szerette a zenét, könyvet készült írni rokonáról, Jasper Belláról, a világhírű operaénekesről. Gyűjtötte könyvéhez az adatokat, s még sok mást is gyűjtött, tengeri herkentyűket, kristályokat, zsebórákat, antik apróságokat, látványuk hozzájárult otthonuk melegéhez. Huszonöt éves korában nősült meg, és kevés olyan harmonikus házasságot láttam, mint az övékét, ezért is érzem sorsszerűnek, hogy éppen házassági évfordulójukon hunyt el.

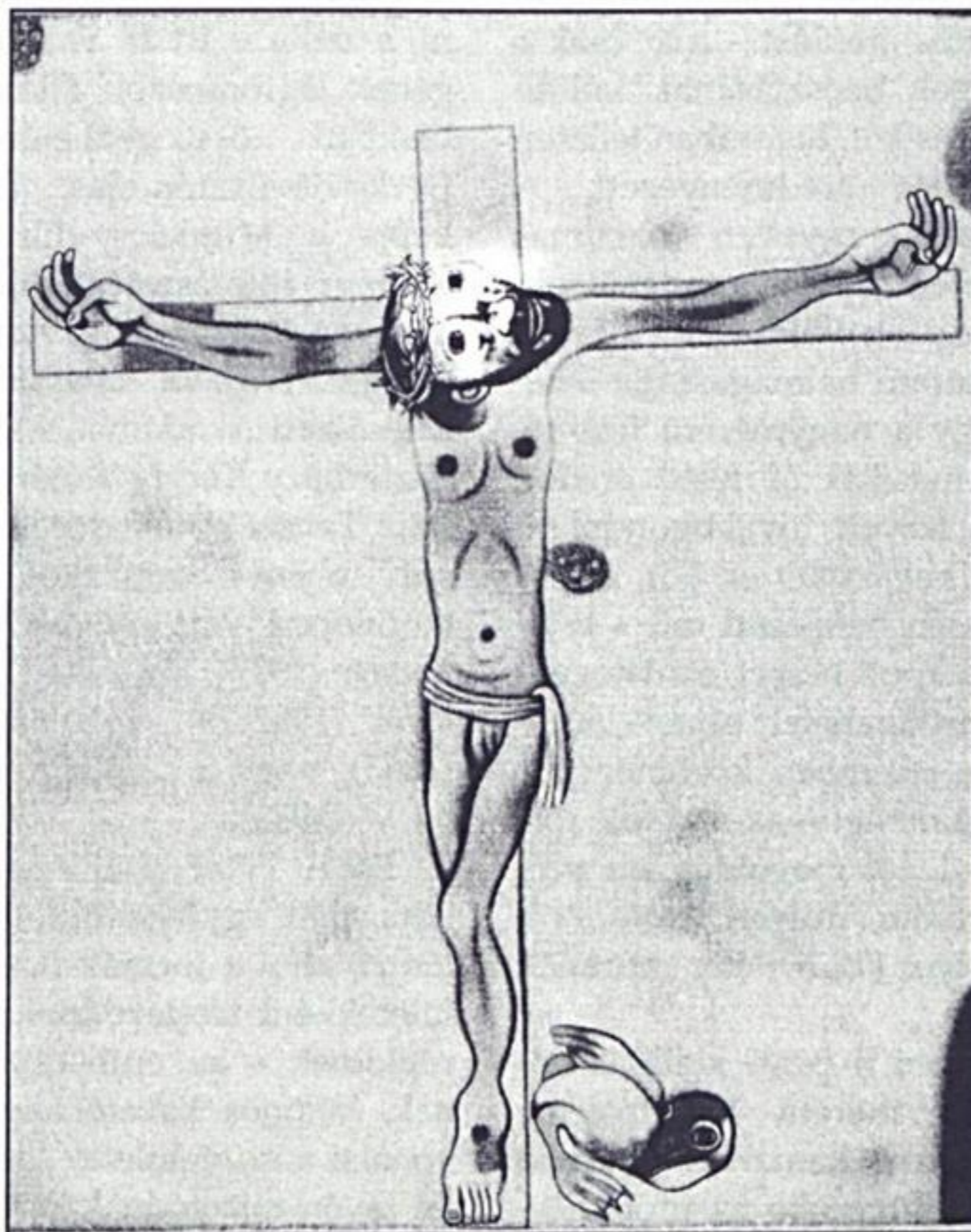
Jasper Gyulának nemcsak a filmhez volt érzéke, rajzban és írásban is tehet-

séges volt, ám úgy gondolom, a legutóbbi volt számára a legfontosabb. Nem értelmiségi családból származott, saját elmondása szerint a börtönben kezdett verset írni, ahova édesanyja bevitt neki egy Ady-kötetet. A börtön elsőrendűen nem témát adott számára, hanem hirtelen érettséget a megszólaláshoz. Az avantgarde hatását mutató korai versei szerintem korszerűek voltak a maguk idejében, ma is hatnak frissességükkel, talán akkor állt legközelebb az élvonalhoz. Első versei a *Peremváros* című pestlőrinci lapban jelentek meg 1965-ben. Néhány kudarc, az irodalmi életre való szocializátlansága, hátrányos megkülönböztetése, viszolygása bizonyos elvárásoktól s az élet gondjai ugyan elterelték őt a költői pályától, de lelkében szilárdan élt az igény a költői kiteljesedésre. Hol nem írt, hol későbbre halasztotta a kezdemények kidolgozását, s ahogy mentek az évek, csak gyűltek, gyűltek félkész vagy kész, de kiadatlan versei. Több költőbarátja volt, közülük én emlékezetem szerint csak Rozgonyi Ivánnal találkoztam. Rozgonyi költészete az Újhold esztétikai iskolájához kötődik, szigorú formai igényeket támasztott mind saját, mind keresztapa verseivel szemben, s így amellet, hogy fontos szellemi társ volt számára, némiképpen talán hátráltatta is őt a kibontakozásban. A '80-as évek második felétől, talán összefüggésben a politikai légkör enyhülésével, keresztapa szórványosan jelentkezett lapokban, folyóiratokban. Úgy sejtem, a *Somogyi Néplap* viszonylag rendszeres szerzője lehetett, később pedig – már az ország demokratizálódása után – jelent meg verse a veszprémi *Naplóban*, *Fejér Megyei Hírlapban*, *Élet és Irodalom*-ban, *Árgusban*, *Pannon Tükörben* és a *Napútban* is; a *Palócföld* 2005. évi 2. száma két posztumusz versét közölte. Költői pályájának utolsó, felívelő szakaszát –

és talán ennek köszönhető, hogy itt egyáltalán költői pályáról beszélhetek – egy néhány évvel ezelőtti súlyos szív-műtét előzte meg, mely rádöbbenette, hogy kevés az ideje. Miután úgy-ahogy fölépült, nagy elszánással kezdett hozzá első kötetének összeállításához, mely *A semmi partján* beszédes címmel 2002-ben jelent meg a budapesti Regiszter Kiadónál. (Anyaga megtalálható az Interneten, a „<http://members.chello.hu/jasper.gyula/main.html>” helyen.) Irodalmi tevékenysége megélénkült, kötetbemutatókat szervezett, kapcsolatot keresett az irodalmi élettel, s a székesfehérvári székhelyű Vörösmarty Társaságban lelte meg a számára otthonos irodalmi

közeget, második kötetét, *A csend hangját* 2003-ban már a Vörösmarty Társaság jegyezte. Harmadik kötete, a *Körforgás* saját tematikus válogatása régebbi és újabban befejezett versei közül, az évszakok szerinti elrendezésben. Ez megint a Regiszter Kiadónál jelent meg, alig valamivel halála előtt. Jasper Gyula nem lett nagy költő, de valószínűleg nem is az volt az elsődleges célja, hogy azzá váljon, sokkal fontosabb volt számára, hogy az egyes embert megszólítsák versei, s ezt sokan vissza is igazoltuk. Megjelent kötetei fényében ugyanazt mondhatom költészetéről, mint az életéről: csendes líraiság, szelíd szeretet hatotta át.

Földi Péter festménye